

“The best of both worlds”

Kwaliteit van Onderwijs en aansluiting arbeidsmarkt dienen centraal te staan in discussies over internationalisering van het onderwijs

Martin Paul & Ellen Bastiaens, Universiteit Maastricht

26 oktober 2017

Naar aanleiding van een verzoek van de eindredactie van Th&ma dragen wij als universiteit met een grote internationale populatie studenten (51% in 2016) en stafmedewerkers (39% in 2016) graag bij aan dit themanummer dat in het teken van internationalisering van het onderwijs staat. Ons uitgangspunt is dat internationalisering van het hoger onderwijs in Nederland verrijkend is voor de student, de onderwijsinstelling en de omgeving van de onderwijsinstelling op regionaal en nationaal niveau.

Internationalisering staat voor onze universiteit in een directe relatie met de toekomstige employability van onze studenten in Nederland, over de grens en in de hele wereld. Wij hebben onze bijdrage de vorm van een tweegesprek gegeven. Martin Paul, voorzitter College van Bestuur van de Universiteit Maastricht belicht het onderwerp internationalisering van het onderwijs bestuurlijk vanuit meerdere invalshoeken terwijl Ellen Bastiaens, projectmanager van het project ‘student employability’ de vertaalslag naar voorbeelden uit de context van de Universiteit Maastricht maakt.

Ellen Bastiaens: Gegeven de telkens weer oprakelende discussie over de verdergaande internationalisering van het onderwijs, hoop ik dat we in dit nummer van Th&ma samen met de andere bijdragen een aantal standpunten weloverwogen op een rijtje gaan zetten. De discussie in Nederland richt op kreten als profileringsdrang, onvoldoende ruimte en mogelijkheden voor de Nederlandse student, internationalisering is een geldkwestie voor instellingen (waarom zou Nederland moeten betalen voor buitenlandse studenten) en wat is überhaupt de toegevoegde waarde. Hoe kijk jij hier tegenaan?

Martin Paul: Het valt inderdaad niet te ontkennen dat universiteiten groeien en er meer buitenlandse studenten naar Nederlandse onderwijsinstellingen komen. Bij de Universiteit Maastricht is het al vanaf 1996 een weloverwogen keuze geweest in te zetten op meer Engelstalig onderwijs en Engelstalige programma’s. Dit kreeg een extra stimulans door het Bologna- akkoord, gericht op het creëren van één Europese ruimte voor hoger onderwijs, waarbij de ambitie is uitgesproken mobiliteit van studenten en docenten door de invoering van de bachelor-masterstructuur in brede zin te bevorderen. Het is raar als nu tegen dit akkoord stelling wordt genomen als zouden wij als onderwijsinstellingen teveel het internationale perspectief najagen.

Ik ben ervan overtuigd dat internationalisering de kwaliteit van onderwijs verrijkt; onder meer door grote maatschappelijke thema’s vanuit verschillende visies, achtergronden en culturen in een internationale context tegen het licht te houden. Daarnaast is het een verrijking voor de ontwikkeling van onze studenten. Steeds meer werkgevers vragen om nieuwe werknemers die zich

kunnen bewegen in een internationale omgeving. Kijk ook maar eens naar een recente uitspraak hierover van de nieuwe minister van Onderwijs: "Bedrijven en instellingen willen een mix van talenten aantrekken daar hoort ook een mix van nationaliteiten bij. Ik denk dat het voor Nederlandse studenten goed is om in een divers gezelschap te studeren."¹ Daarnaast laten diverse studies zien dat werkgevers het belangrijk vinden dat hun werknemers (onze afgestudeerden) zich goed kunnen uitdrukken in Nederlands en Engels, zowel schriftelijk als mondeling. Ook willen ze dat die werknemers in een multidisciplinair team kunnen samen werken en over grenzen kunnen heen kijken.

Ellen Bastiaens: Als je de media volgt, maar ook als je diverse rapportages lees, bijvoorbeeld een recente studie van de KNAW 'Verkenning taalbeleid in hoger onderwijs'², komt daar naar mijn mening overwegend een beeld uit dat instellingen vanuit kwaliteit en aansluiting op de arbeidsmarkt moeten kijken naar de taal waarin opleidingen aangeboden. Is dit niet al beleid binnen de meeste instellingen?

Martin Paul: Wij zijn als universiteit met een speciaal keurmerk "internationale universiteit" geaccrediteerd en hebben in 2012 het label "*The Institutional Quality Assurance Assessment and the Distinctive Quality Feature for Internationalisation*" ontvangen. Dit is voor ons belangrijk omdat we internationalisering als een strategische kwestie beschouwen en als meer dan een verzameling van internationale studenten. Wij zullen doorzetten op deze lijn van internationalisering. De arbeidsmarkt wordt in toenemende mate internationaler en ook Nederlandse instellingen en bedrijven focuseren op internationale relaties, zowel multinationals als ook het midden- en kleinbedrijf. Mits, en dit is een belangrijk én doorslaggevend argument, de arbeidsmarkt voor deze studenten (en toekomstige werknemers of ondernemers) vraagt om een internationaal profiel. Wij zien in de internationalisering van het onderwijs toegevoegde waarde voor onze onderwijskwaliteit en rendement. En daar zou eigenlijk de discussie over moeten gaan. Ik sluit mij dan ook aan bij het standpunt van de KNAW. In dit rapport wordt gesteld dat een bestuur niet voor haar instelling als geheel moet besluiten dat alle opleidingen en onderwijs in het Engels aangeboden moet worden, maar dat er per opleiding gekeken moet worden naar kwaliteit en aansluiting van de opleiding op arbeidsmarkt. Als we op vanuit kwaliteit en arbeidsmarktperspectieven voor iedere opleiding een weloverwogen afweging maken in welke taal de opleiding wordt aangeboden, is de discussie over internationalisering van het onderwijs en de stelling dat wij in Nederland daarin zouden doorslaan naar mijn mening niet nodig.

Als Universiteit Maastricht maken wij deze afweging ook. Nederlands recht wordt in het Nederlands aangeboden, evenals geneeskunde bijvoorbeeld. En in sommige opleidingen, bijvoorbeeld psychologie, hebben de studenten een keuze voor een Nederlands- of Engelstalige opleiding. Opleidingen die echter gericht zijn op een internationale context en waarmee je studenten wil voorbereiden op een internationale context bieden wij in het Engels aan. Feit is dat Nederland een klein land is dat in een sterk internationaal landschap moet opereren. Engels is in dat internationale landschap de voertaal. Engels is de enige taal van de internationale wetenschap. Dat je als onderwijsinstelling ervoor kiest om je studenten op deze internationale context voor te bereiden,

¹ [ScienceGuide - Ingrid van Engelshoven \(D66\) hoger onderwijsminister](#)

² <https://www.knaw.nl/nl/adviezen/lopende-adviezen/taalbeleid-hoger-onderwijs>

lijkt mij evident. Met alleen een stevige basis in het Nederlands is de student van vandaag niet voldoende voorbereid op de arbeidsmarkt van morgen.

Ellen Bastiaens: Ik sluit mij hier graag bij aan. Als universiteit scoren wij hoog in rendement maar ook in studententevredenheid. Dat komt mede op basis van ons onderwijssysteem, maar dat rendement neemt verder toe in de *international classroom* van de UM. Juist ook in deze internationale omgeving is er plaats voor Nederlandse studenten en buitenlandse studenten. Een plaats waar we studenten mede opleiden voor internationale banen, maar waar we hen vooral uitdagen om vanuit een internationaal perspectief naar de wereld van morgen te kijken. Waar studenten leren om cultuurbarrières te doorbreken en leren omgaan met verschillende waardepatronen en perspectieven. Hoe verhoudt je jezelf in een internationale omgeving? Dat leren en ervaren ze en dat komt de Nederlandse samenleving en economie ten goede.

Hier wordt ook de meerwaarde van ons kleinschalig probleem gebaseerd leren (PBL) systeem zichtbaar. Werken in kleine studiegroepen met studenten van verschillende afkomst en met verschillende culturele achtergronden is van grote toegevoegde waarde voor ons en de studenten. Bij het bespreken en onderzoeken van problemen worden studenten in de setting van international classroom geconfronteerd met verschillende denkwijzen en verschillende standpunten die onontgonnen zouden blijven als de zelfstudiegroep homogeen in samenstelling zou zijn. De inclusieve groepsdynamiek en de ontwikkeling van samenwerkingsvaardigheden zijn onontbeerlijk voor medewerkers en studenten door de interactieve aard van een PBL-setting. Studenten die in het milieu van een echte internationale klas zijn opgeleid, zijn beter bereid om te werken in een snel internationaliserende en globaliserende arbeidsmarkt.

Niet voor niets heeft het recente QS employability ranking laten zien dat de UM de hoogste employability percentage van alle Nederlandse universiteiten (93 %) heeft. Dit betekent dat onze afgestudeerden binnen een jaar na hun studie een baan hebben.

Ellen Bastiaens: Een ander interessant onderwerp in deze discussie is de taalvaardigheid van wetenschappelijk personeel dat onderwijs verzorgt. Hoe kijk je aan tegen de taalvaardigheid van docenten in een Engelse taal? Welke eisen zou je als instelling moeten stellen hieraan?

Martin Paul: Voor mij is het een voorwaarde dat docenten die onderwijs verzorgen in de Engelse taal deze taal ook voldoende niveau machtig zijn. En daarbij gaat het niet alleen om taalvaardigheid. Het gaat ook om inzicht in en kunnen omgaan met culturele verschillen die een internationale context nu eenmaal met zich meebrengt. Om dit verder te versterken hebben we nu een project manager 'international classroom' aangesteld. De komende jaren gaat zij samen met EDLAB – The Maastricht Institute for Education Innovation, invulling geven aan een professionaliseringsprogramma voor docenten om zich meer bewust te zijn van de internationale context waarin ons onderwijs plaatsvindt en deze internationale context ook te benutten in het ontwikkelen van onderwijs. Dit betekent ook dat docenten de taal op een gepast academisch niveau moeten beheersen, dit geldt niet alleen voor Engels van non-native speakers, maar ook voor het taalniveau Nederlands voor niet Nederlandse docenten. Waar nodig, moet dan ook de taal bijgespijkerd worden. Maar omdat wij met deze aanpak sinds een jaar of 20 werken, hebben we een goed systeem opgebouwd om onze docenten laten scholen om hun taalvaardigheid te optimaliseren.

Martin Paul: Op dit moment zitten wij als instelling midden in het proces van heroverweging van ons taalbeleid. Ik vind dat de discussie in Nederland nu toch te veel over Nederlands versus Engels gaat. Waar we het verleden sterk hebben ingezet op 'English unless ...' maken wij nu de beweging naar 'Engels en Nederlands' en denken verder over een "*multilingual university*" waar het leren van talen op academisch niveau een belangrijke rol speelt, ter ondersteuning van zowel culturele ervaringen als ook als verdere motor voor employability. Als College van Bestuur vinden wij het belangrijk dat studenten en staf zich in onze omgeving thuis voelen en voldoende aansluiting vinden, ook naar de lokale setting.

Ellen Bastiaens: Dit vraagt meer nog dan we nu doen onze studenten en stafmedewerkers faciliteren in het zich eigen maken van de Nederlandse taal. We bieden onze studenten sinds een paar jaar de gratis cursus 'Basic Dutch' aan waarmee zij zich in zeven weken tijd de Nederlandse taal eigen kunnen maken op het niveau van algemene conversatie. Voorzie je hier de komende jaren meer investeringen?

Martin Paul: ja, absoluut. Niet alleen moeten we het Basic Dutch programma voor studenten uitbreiden. Een andere ambitie is de ontwikkeling van taal- en cultuur minors waarmee studenten niet alleen tot een gevorderd niveau in taalbeheersing worden gebracht maar zij ook zicht krijgen op en ervaring opdoen met gebruiken van de andere cultuur op de arbeidsmarkt. Wij streven ernaar een pilot van de taal- en cultuurminor te starten in het Nederlands (voor alle niet-Nederlands talige studenten) en in het Duits (voor alle niet-Duitstalige studenten) met als onderliggende ambities dat meer studenten door deze intensieve voorbereiding op de Euregionale arbeidsmarkt aan onze Euregio te verbinden, ongeacht hun nationaliteit.

We zijn ook met verschillende partners actief om de werkgelegenheid in onze provincie te faciliteren. De Universiteit Maastricht heeft vier jaar geleden intensief naar samenwerking gezocht met de provincie Limburg en het bedrijfsleven om samen te werken aan het versterken van onze provincie. In de zogenaamde triple helix werken wij nu samen in en op de vier BRIGHTLANDS campussen die ieder een onderscheiden thema kennen (Medicine & Health Care Sciences in Maastricht, Smart Services & Business Intelligence in Heerlen, Smart Materials & Sustainable Technologies in Sittard-Geleen en ten slotte Food, Nutrition & Health in Venlo). Sterker gedefinieerd: problemen van vandaag zijn bijna per definitie grens (en ook cultuur) overschrijdend. Dat vraagt om meertaligheid bij studenten en bij toekomstige professionals. Uit onze eigen database blijkt dat wij nu ruim 24.000 internationale alumni hebben waarvan ruim 6.000 alumni in de Euregio werkzaam zijn (gebied tussen Maas en Rijn, met medeneming van Aken in Duitsland en Luik in België) en ruim 9.000 studenten werkt in een gebied ter grootte van 100 km rondom Maastricht, dus inclusief Brussel en Eindhoven.

Ellen Bastiaens: ik zie echt nog veel mogelijkheden. Van oudsher maken de geografische ligging van Nederland en onze economische bedrijvigheid een internationale oriëntatie noodzakelijk. Voor de Universiteit Maastricht is de geografische ligging nog unieker. Ik ben het dan ook voor 100% met je eens. Met het project student employability sluiten wij als Universiteit Maastricht bij dit soort ontwikkelingen aan. Het gaat om het in contact brengen van onze studenten met organisaties die verbonden zijn aan de campussen en daarbuiten. Geografisch gezien kent onze universiteit een unieke ligging. Wist je dat Limburg als provincie iets meer dan 120 km grenzen deelt met Nederland

en 350 km grenzen met België en Duitsland³? Dat betekent dat wij als universiteit direct ook de verbinding moeten zoeken met de Euregio. Onder het programma student employability is het project 'Master Yourself' gestart waarmee wij precies dit doen: wij hebben bedrijven en organisaties uit het netwerk van de Universiteit gevraagd een workshop of master class voor onze (internationale) studenten te verzorgen. Aan de pilot van Master Yourself hebben 11 organisaties meegedaan en ruim 100 studenten, verdeeld over alle faculteiten en met een zeer diverse internationale achtergrond. Een veelgehoorde reactie was dat de studenten niet bekend waren met de organisaties in onze regio en de arbeidsmogelijkheden die zij bieden. De ervaringen van de pilot editie van afgelopen juni waren dermate positief, dat we nu een tweede editie van Master Yourself aan het voorbereiden zijn voor februari 2018, hopelijk met meer organisaties en hopelijk met organisaties in Duitsland en België. De evaluatieresultaten van Master Yourself smaken voor alle betrokkenen absoluut naar meer. De komende periode zullen we vanuit het project student employability stevig inzetten op het verbinden van studenten en organisaties door onder meer het creëren van transparantie in het overzicht van mogelijkheden tot samenwerking met studenten door middel van stages of bijvoorbeeld door projecten maar ook door het organiseren van activiteiten waar studenten, organisaties en (lokale) overheden samenwerken aan vraagstukken uit onze directe omgeving (en daarbuiten).

Martin Paul: Ik hecht echt aan deze verbinding. Studenten van nu zijn onze medewerkers van morgen of de ambassadeurs voor en *verbinders* met onze regio. Door hen als student al te introduceren in de vele mogelijkheden die in onze omgeving (hier en over de grens) biedt als potentiële arbeidsmarkt, verbinden wij hen sterker aan onze regio.

Ellen Bastiaens: Uit recent onderzoek van Hooijen et al (2017)⁴ blijkt dat niet alleen carrière mogelijkheden van invloed zijn op de keuze voor alumni om in de Euregio 'Rijn-Maas' te blijven. Andere factoren die hierop van invloed zijn, zijn de algemene perceptie op de levensstandaard, de openheid van de omgeving en de afstand tot partner, familie en vrienden. De beschrijvende studie laat zien dat 27% van de alumni van plan is te blijven, 33% weg wil uit de Euregio en 40% weet het nog. Ik denk dus dat als wij veel beter duidelijk kunnen maken aan studenten welke mogelijkheden de Euregio te bieden heeft wat werkgelegenheid betreft, studenten eerder genegen zullen zijn in onze regio en grotendeels daarmee ook in Nederland te verblijven. Daarbij moeten we samen met onze partners ook investeren in Limburg als aantrekkelijke werk- en woonomgeving. De investering die we dan als land doen in een internationale studentenpopulatie verdient zich dan dubbel en dwars terug. Juist daarom is de samenwerking met (lokale) overheden en bedrijven van essentieel belang. Overigens blijkt uit een analyse van de VSNU⁵ dat de investeringen in opleiden van internationale studenten goed is voor onze nationale schatkist. Op basis van berekeningen van het CBS (in opdracht van EP-Nuffic) wordt geschat dat de groep internationale studenten die blijft in Nederland de staatskas zo'n € 1.57 miljard oplevert.

Martin Paul: Als wij in Nederland een klimaat creëren waarin het ook voor internationale studenten interessant is te blijven in de Euregio zal de toegevoegde waarde die nu op 1.5 miljard wordt geschat alleen maar toenemen. De universiteit Maastricht heeft hier al begin jaren 90 haar koers in

³ https://www.limburg.nl/Over_Limburg/Feiten_en_cijfers

⁴ Inge Hooijen, Christoph Meng, Julia Reinold & Melissa Siegel (2017). Competition for Talent: retaining graduates in the Euregio Meuse-Rhine, *European Planning Studies*, 25:12, 2212-2231.

⁵ http://www.vsnul.nl/files/documenten/Factsheets/Factsheet_internationale_studentsen.pdf

uitgestippeld en met diverse projecten en initiatieven wordt nu gewerkt aan het creëren van het juiste klimaat. Met de investeringen in de campussen, in een programma als student employability, de ondersteuning die wij jonge start ups bieden, wordt de arbeidsmarkt ook voor internationale studenten aantrekkelijker.